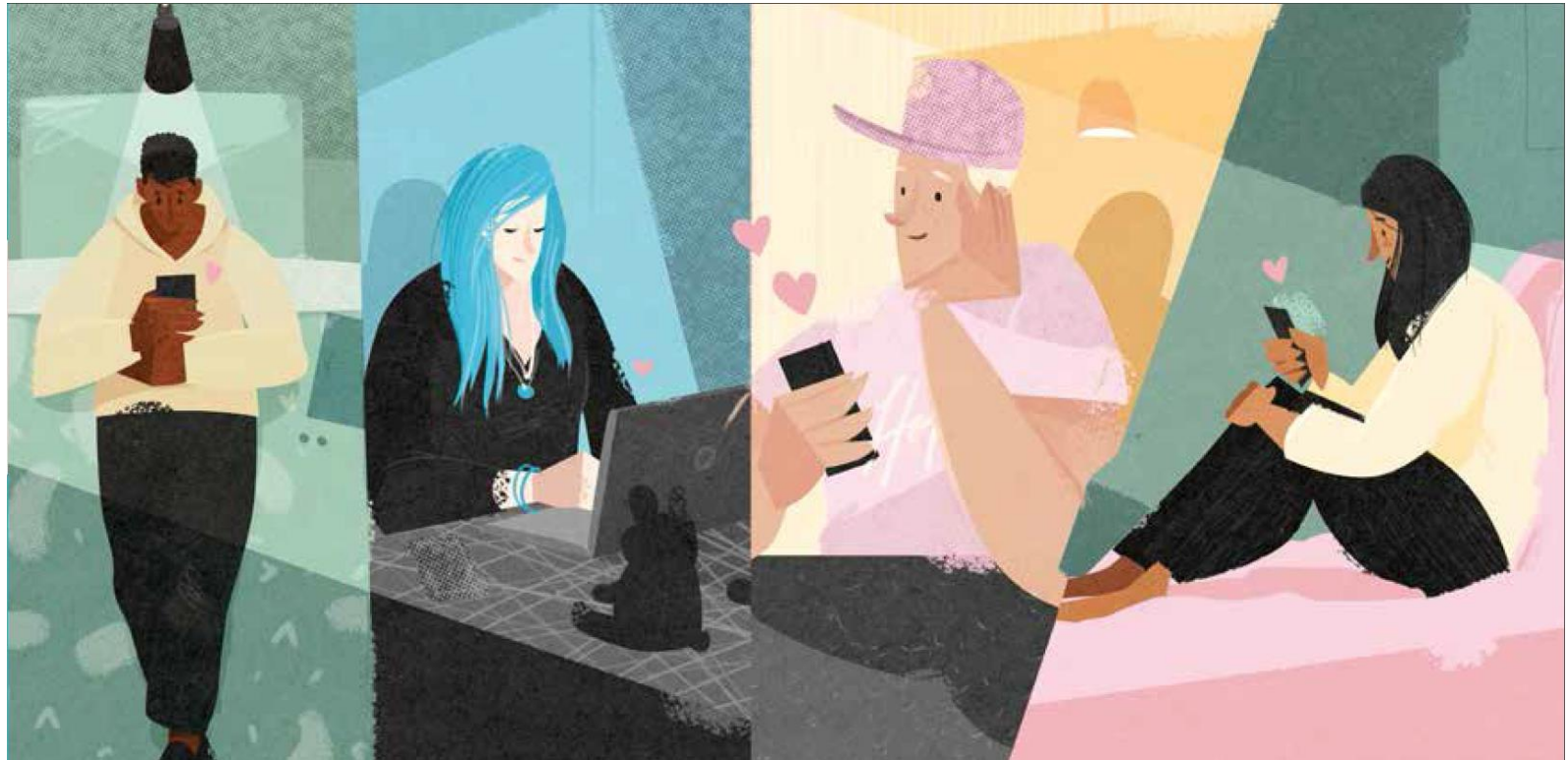

Barn och unga som närstående

Johanna Joneklav, leg Hälso- och sjukvårdskurator
Onkologiska kliniken, Örebro och grundare av Nära Cancer.

Konferens för undersköterskor och skötare, Conventum
2024-10-31

Om mamma dör

15

> svt.se/15

▶ ⏪ 🔊 2:20 / 5:16

<https://www.youtube.com/watch?v=ccOyqmlvRIE>

näracancer.se

HSL 5 kap. 7§

Ett barns behov av information, råd och stöd ska särskilt beaktas om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, eller
3. har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar, eller
4. utsätter eller har utsatt barnet eller annan närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider. Lag (2021:648).

Bakgrund

- Varje år får 11 000 föräldrar till minderåriga barn cancer.
- Före 21-års dagen har 15% upplevt att en förälder fått cancer.
- 20 % av alla barn växer upp i en familj där minst en av föräldrarna är riskkonsumenter av alkohol.
- Vid 18 års ålder har 2,5 % av alla barn haft minst en förälder inneliggande på sjukhus för alkoholproblem och 1,5 % för narkotikaproblem.

Bakgrund

- 6% av alla vuxna har svår ångest, oro eller rädsla
- 20% av alla 16–84 år har diagnostiserats med depression minst en gång i livet. Av dessa har 30% fått diagnosen mer än en gång.
- Varje år är det 26 000 barn som har minst en förälder som vårdats på sjukhus grund av psykisk sjukdom eller missbruk.

Svår sjukdom i familjen

- Alla som lever nära den som blivit sjuk kommer påverkas – men på olika sätt.
- Föräldrar överskattar mycket ofta barnens välbefinnande.

Att ge stöd till barnen

- Alla barn behöver stöd och information utifrån sin person och utvecklingsnivå.
- Barnen kommer inte be om hjälp. Det är vuxnas ansvar.
- Viktigast för barnens välbefinnande är hur familjen och omgivningen hanterar situationen, inte hur allvarlig sjukdomen är.

0 - ca 2 år

- Förstår inte orden, känner känslan.
- Ärlighet mellan ord och känsla skapar lugn.
- Behövs någon annan vuxen för barnet?

Ca 3-6 år

- Här och nu. Konkret.
- Utgår från sig själv.

- Ge trygghet i rutiner.
- Bekräfta att vuxna finns för barnet.
- Sjukdomens namn.
- Cancer smittar inte.

Ca 7-12 år

- Fakta.
- Orsak och verkan.
- Rättvisa.
- Enkel medicinsk info.
- Bollplank och ledsagare för funderingar om rättvisa, livet och döden.

Tonåringar och unga vuxna

- Frigörelse – närhet
- Söka stöd – ta ansvar
- Bra och dåliga besked.
- Fristad.
- Lyhörda vuxna är viktiga.

Skyddsfaktorer

- Att bli behandlad med förståelse och respekt.
- Att ha minst en stödjande relation.
- Att förstå vad som händer.
- Att i stor utsträckning bibehålla skola och fritid.
- Att sätta ord på och bearbeta sina känslor.
- Öppen kommunikation och konstruktiva sätt att hantera känslor i familjen.

Kommunikation

Forskning visar att i familjer där det finns en öppen kommunikation mår barnen bättre än i de familjer där föräldrarna försöker skydda barnen genom att inte berätta vad som händer.

(Raveis, Siegel & Kraus, 1999)

Råd till föräldrar inför samtal med barn

- Vad heter sjukdomen?
- Vad händer nu?
- Vad händer med barnet?
- Kortfattat, tydligt, inte symbolspråk
- Du behöver inte säga allt, men allt du säger måste vara sant!

Hur kan vi i vården göra för att barnet ska känna sig sett och välkommet?

- Skapa **rutiner** på din arbetsplats!
- Säga ”Hej” och be barnet fråga om den har frågor.
- Miljöanpassa. Ex lekhörna, spel för alla åldrar.
- Placera saker annorlunda? Tex så inte urinpåsen är i ögonhöjd för barnet.
- Information riktad **TILL** barnet.

Till Vårdpersonal, Internet, citerat 2023 Oktober, Tillgängligt på [Till vårdpersonal \(naracancer.se\)](https://www.naracancer.se)

Barn som närstående - pyramiden

